

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

7 ΙΟΥΝΙΟΥ 2019

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Οι απαντήσεις είναι ενδεικτικές

A.

A1. Περίληψη

Ο δοκιμιογράφος απαριθμεί τις αρετές της δημοκρατίας, αφορμώμενος από το ερώτημα των νέων σχετικά με την ύπαρξη του δημοκρατικού πολίτη που εμφορείται από ιδανικά. Ξεκινά με την αρετή της ανοχής, ως αποτέλεσμα των διαρκών εξοντωτικών θρησκευτικών πολέμων, την οποία απειλεί σήμερα ο φανατισμός που επιβάλλεται με τη βία. Επισημαίνει τη μη χρήση βίας ως δεύτερη αρετή που εξασφαλίζει την εναλλαγή των κυβερνώντων και τη διευθέτηση των κοινωνικών συγκρούσεων. Συνεχίζει με το ιδεώδες της εξέλιξης της κοινωνίας ως απόρροια της ειρηνικής αντιπαράθεσης ιδεών και διαφοροποίησης της κουλτούρας. Ολοκληρώνει με το «ιδανικό της αδελφότητας» που, ως ήθος και στάση ζωής, διασφαλίζει την αδιάλειπτη πορεία της δημοκρατίας και διαμορφώνει μια κοινή μοίρα, η συνειδητοποίηση της οποίας επιτάσσει σήμερα την ενεργή και υπεύθυνη συμμετοχή. (120 λέξεις)

B1 α. Σωστό

β. Λάθος

γ. Σωστό

δ. Σωστό

ε. Λάθος

B2. α. Ο συγγραφέας επιλέγει ως τρόπο πειθούς ανάμεσα σε άλλους και την επίκληση στην αυθεντία. Δύο περιπτώσεις είναι οι εξής: 1. «Ποτέ μου δεν ξεχνώ τη διδαχή του Πόπερ, σύμφωνα με την οποία αυτό που ουσιαστικά διακρίνει μια δημοκρατική εξουσία από μια μη δημοκρατική είναι πως μονάχα στην πρώτη οι πολίτες μπορούν να ξεφορτωθούν τους κυβερνώντες χωρίς αιματοχυσίες» (3^η παράγραφος). 2. «Στο έργο του Φιλοσοφία της Ιστορίας ο Χέγκελ χαρακτήρισε την Ιστορία ως «απέραντο σφαγείο».

β. Στην πρώτη περίπτωση ο συγγραφέας χρησιμοποιεί την επίκληση στην αυθεντία, προκειμένου να διατυπώσει με αντικειμενικότητα την άποψη ότι στις δημοκρατικές εξουσίες οι κοινωνικές συγκρούσεις επιλύονται χωρίς τη χρήση βίας, και πως αυτό που διακρίνει μια δημοκρατική εξουσία από μια μη δημοκρατική είναι πως μονάχα στην πρώτη οι πολίτες μπορούν να ξεφορτωθούν τους κυβερνώντες χωρίς αιματοχυσίες. Η άποψη του Καρλ Πόπερ προσδίδει στον λόγο του επιστημότητα και κύρος.

Στη δεύτερη περίπτωση ο συγγραφέας ενισχύει την άποψη ότι η ιστορία του ανθρώπου είναι σε μεγάλο βαθμό ιστορία συγκρούσεων αδελφοκτόνων,

παραθέτοντας τη φράση «απέραντο σφαγείο» που χρησιμοποίησε ο Χέγκελ στο έργο του «Φιλοσοφία της ιστορίας». Και σε αυτήν την περίπτωση η χρήση της επίκλησης στην αυθεντία κάνει το λόγο του συγγραφέα αντικειμενικό, επίσημο και ενισχύεται η εγκυρότητά του.

B.3. α. διδαχή: παραίνεση, διδασκαλία

γλευσμού: κοροϊδίας

συμβίωσης: συνύπαρξης

αντιπολιτεύεται: ανταγωνίζεται, αντιστέκεται, αντιλέγει

β. απέραντο σφαγείο: ποιητική λειτουργία της γλώσσας. Με τη φράση αυτή εννοείται ότι κατά τη διάρκεια της ιστορίας σκοτώθηκαν πάρα πολλοί άνθρωποι.

Φωτίζει την πορεία μας: ποιητική λειτουργία της γλώσσας. Με την φράση αυτή εννοείται ότι με τη βοήθεια της λογικής το άτομο μπορεί να κρίνει αντικειμενικά.

B.4. α.

1. «Χρειάζεται μια απάντηση στο βασικό ερώτημα **που** άκουσα **να** επαναλαμβάνεται συχνά, κυρίως από τους νέους **οι οποίοι** τόσο εύκολα αυταπατώνται κι εξίσου εύκολα απογοητεύονται»

«**Αν** σήμερα απειλείται η ειρήνη στον κόσμο, η απειλή προέρχεται για άλλη μια φορά από τον φανατισμό, δηλαδή από την τυφλή πίστη στη δική μας αλήθεια και **ότι** αυτή μπορεί **να** επιβληθεί με τη βία»

2. «**Πώς** όμως να μην πάρουμε υπόψη μας τις μεγάλες ιδεολογικές συγκρούσεις που δημιούργησαν αυτούς τους κανόνες; **Θέλετε να δοκιμάσουμε να τις απαριθμήσουμε;**» (1^η παράγραφος)

«**Πρώτο** μεταξύ όλων συναντάμε μέσα από αιώνες αμείλικτων θρησκευτικών πολέμων το ιδανικό της ανοχής», «**τα έχουμε μπροστά στα μάτια μας**» (2^η παράγραφος)»

β. Η παρένθεση χρησιμοποιείται προσθετικά – επεξηγηματικά. Ο συγγραφέας προσθέτει στην παρένθεση την ορολογία που χρησιμοποιήθηκε για το ιδανικό της αδελφότητας στη Γαλλική Επανάσταση.

γ. Η σύνταξη που χρησιμοποιείται είναι ενεργητική.

Μετατροπή σε παθητική: «**Η** διαμόρφωση και η εξάπλωση ειρηνικών επαναστάσεων επιτρέπονται μόνο από τη δημοκρατία»

Γ. **Επικοινωνιακό πλαίσιο:** άρθρο στην ηλεκτρονική εφημερίδα του σχολείου

Υφος: σοβαρό.

Ρηματικά πρόσωπα: α' πληθυντικό, γ' ενικό – πληθυντικό.

Τρόπος πειθούς: επίκληση στη Λογική

Τίτλος: «Δημοκρατία και πολίτης»

Πρόλογος:

Το άρθρο απαιτεί αφόρμηση, καθώς σχολιάζει και ερμηνεύει στοιχεία της επικαιρότητας. Επομένως, στον πρόλογο μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως εφορμή η τελευταία εκλογική αναμέτρηση και το αυξημένο ποσοστό αποχής. Στη συνέχεια, θα τονιστούν τα δύο ερωτήματα που θα απασχολήσουν τον αρθρογράφο

Α' Ζητούμενο: οι ενέργειες με τις οποίες ο πολίτης κάνει πράξη τη δημοκρατία στην καθημερινότητά του.

Ενημέρωση. Σφαιρική πληροφόρηση για ζητήματα πολιτικά, κοινωνικά, σε εθνική, ευρωπαϊκή και παγκόσμια κλίμακα. Επαφή με τα νέα ιδεολογικά ρεύματα, τις πολιτικές εξελίξεις. Αντιλαμβάνεται ο πολίτης τις νέες προοπτικές που διανοίγονται σε επίπεδο Δημοκρατίας. Προσαρμόζεται στα νέα δεδομένα, καθώς γνωρίζει τα νομοθετήματα που αφορούν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του στα διάφορα πεδία της καθημερινής ζωής. Διαμορφώνει άποψη και αξιολογεί τα πολιτικά πρόσωπα, το πρόγραμμά τους αλλά και τον τρόπο με τον οποίο ασκούν την εξουσία.

Συμπεριφορά. Ενσυνείδητη τήρηση των νόμων, γραπτών και άγραφων. Στάση ζωής σε απλά ζητήματα της καθημερινότητας, όπως ο σεβασμός της προτεραιότητας, των ΑΜΕΑ, των ηλικιωμένων, εγκύων. Τυπικότητα στην τήρηση των υποχρεώσεων απέναντι στο Κράτος, όπως, για παράδειγμα, η διαφάνεια στη δήλωση ατομικών εισοδημάτων και περιουσιακών στοιχείων. Εκπλήρωση στρατιωτικών υποχρεώσεων. Αποφυγή παραβατικής συμπεριφοράς και προσπάθειας εκμετάλλευσης πελατειακών σχέσεων. Προάσπιση του δημόσιου συμφέροντος και της ατομικής ιδιοκτησίας και ελευθερίας με ταυτόχρονη απόρριψη του ατομικισμού. Ανεκτικότητα απέναντι στη διαφορετική άποψη και ανοχή στο διαφορετικό. Απαλλαγή από τον σοβινισμό και τις υπερ-εθνικιστές τάσεις. Συμμετοχή σε εθελοντικές δράσεις.

Συμμετοχή στα κοινά. Κριτική στάση στις αρχές και την εξουσία με τη συνδρομή των ΜΜΕ (μέσω της τηλεόρασης, του ραδιοφώνου αλλά και του Διαδικτύου). Αξιοποίηση του δικαιώματος του εκλέγειν και εκλέγεσθαι. Προστασία του πολιτεύματος από πιθανές προσπάθειες ανατροπής του ακόμα και με τη θυσία των πολιτών. Ουσιαστική συμμετοχή σε πολιτικές ομάδες, μακριά, όμως, από έντονη κομματικοποίηση και φανατισμό.

Μετάβαση: γίνεται φανερό ότι η δημοκρατία στηρίζεται ουσιαστικά στην εγρήγορση των πολιτών. Ήδη από τον τρόπο εκπαίδευσης διαμορφώνονται οι δημοκρατικοί πολίτες των αυριανών κρατών· τόσο από τη διδακτική μέθοδο

που επιλέγεται από την εξουσία και το ρόλο του διαλόγου σε αυτήν, όσο και από τα θέματα που αγγίζει και μεταδίδει η παιδεία.

Β΄ Ζητούμενο: δράσεις με τις οποίες το σχολείο μπορεί να συμβάλλει στη διαμόρφωση ενεργών πολιτών με δημοκρατικό ήθος.

Μετάδοση σφαιρικών γνώσεων - Πνευματική καλλιέργεια. Βαθμιαία απελευθέρωση από άγνοια και αναχρονιστικές αντιλήψεις, απόκτηση ολοκληρωμένης αντίληψης για τον κόσμο, σωστή εκτίμηση και αξιολόγηση ιδεολογιών, γεγονότων, καταστάσεων, ρεαλισμός, ωριμότητα, απαγκίστρωση από αυθεντίες, εύρεση της αλήθειας. Ανάπτυξη κριτικού στοχασμού, αποτελεσματικότερη ερμηνεία των κοινωνικών δεδομένων, διαμόρφωση πολιτικών απόψεων, αντίσταση στη χειραγώγηση και στη μαζοποίηση με γόνιμη αμφισβήτηση, ευθυκρισία, ικανότητες σύγκρισης, ανάλυσης, ερμηνείας, οργάνωσης και διαχείρισης των πληροφοριών, απαλλαγή από εσωτερικά δεσμά, πνευματική πληρότητα. Μαθήματα πολιτικού και κοινωνικού προβληματισμού (Πολιτική αγωγή, Κοινωνιολογία) αναδεικνύουν την αξία της κοινωνικής συνείδησης και του συλλογικού πνεύματος και τη συμβολή τους στην υλοποίηση και την ορθή λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος, γνώση αρχών δημοκρατίας (ισότητα, ισονομία, αξιοκρατία, ελευθερία έκφρασης).

Προσφορά Κοινωνικής Αγωγής και Πολιτικής παιδείας. Επικοινωνιακή ικανότητα: διαλλακτικότητα, ιδεολογικές τοποθετήσεις, άσκηση στον διάλογο, στη συμμετοχή στη συνομιλία, παράθεση και τεκμηρίωση προσωπικών θέσεων, πειθώ. Πνεύμα συλλογικότητας και συνεργασίας: ομαδική δράση και αγώνας για την προάσπιση των κοινωνικών ελευθεριών, ανάδειξη της σημασίας της «κοινωνίας πολιτών» και του ρόλου της στην οργανωμένη διεκδίκηση του γενικού συμφέροντος. Ευσυνειδησία: επίγνωση δικαιωμάτων αλλά και υποχρεώσεων, οικειοθελής τήρηση κανόνων, συνεχής επαγρύπνηση, αγώνας για τα ατομικά αλλά και τα κοινωνικά δικαιώματα. Κοινωνική ευθύνη: αυτοσεβασμός, αλληλοσεβασμός, ευαισθησία, κατανόηση της ουσίας της δημοκρατίας που δε βρίσκεται στην κάλπη αλλά στις ανθρώπινες σχέσεις και στην κοινωνική συμβίωση, ανάληψη πρωτοβουλιών, έλεγχος εξουσίας. Νοοτροπία: η δημοκρατία δεν είναι απλώς ένα πολίτευμα αλλά τρόπος σκέψης, συμπεριφοράς, στάση ζωής που βρίσκει εφαρμογή σε κάθε περίπτωση της καθημερινότητας.

Μύηση στα ανθρωπιστικά ιδανικά / υιοθέτηση κώδικα αξιών, καλλιέργεια ηθικών αρετών. Ανιδιοτέλεια, ανθρωπιά, δικαιοσύνη, ευαισθησία, αγάπη, αλληλεγγύη. Σεβασμός στο διαφορετικό, πνευματική ανεξαρτησία, παράκαμψη διαφωνιών, επιδίωξη συναινετικών λύσεων, με επιδιώξεις τη συνοχή και την εύρυθμη λειτουργία της κοινωνίας. Ειλικρίνεια, εντιμότητα, αξιοπρέπεια, αυτοέλεγχος, αυτοπειθαρχία, ηθικοί ενδοιασμοί, εσωτερικές αντιστάσεις, αίσθηση καθήκοντος. Αγωνιστικότητα, μαχητικότητα, θέληση, θάρρος, παρρησία, ελεύθερη βούληση, επιμονή, αποφασιστικότητα.

Ο θεσμός των μαθητικών κοινοτήτων ως μέσο βίωσης των δημοκρατικών διαδικασιών. Βιωματική επαφή και εξοικείωση με τις δημοκρατικές διαδικασίες (ψηφοφορία, «εκλέγειν-εκλέγεσθαι»). Υπεύθυνη δραστηριοποίηση, ανάπτυξη μαθητικής πρωτοβουλίας, διάλογος, συμμετοχή, κατάθεση προτάσεων, αυτενέργεια. Συνειδητοποίηση της ανάγκης συμμετοχής στις συλλογικές διαδικασίες, επίγνωση καθηκόντων και υποχρεώσεων, διαμόρφωση ορθών κριτηρίων ψήφου (ποιοτικά χαρακτηριστικά υπόψηφίων). Μύηση στον δημοκρατικό τρόπο σκέψης και δράσης, κατανόηση της σημασίας που έχει η αντιπροσώπευση. Ελευθερία έκφρασης, ελευθερία διακίνησης ιδεών, πολυφωνία. Συζητήσεις με ουσιαστικό περιεχόμενο για θέματα της σχολικής κοινότητας, εκπαιδευτικά ζητήματα αλλά και για προβλήματα της σύγχρονης νεολαίας.

Ο Εκπαιδευτικός ως πρότυπο δημοκρατικής συμπεριφοράς. Αντικειμενικότητα, δικαιοσύνη, ισότιμη αντιμετώπιση όλων των μαθητών ανεξαρτήτως φυλής, φύλου, οικονομικής κατάστασης και σχολικών επιδόσεων, ανάδειξη της αξίας της διαφορετικότητας. Σεβασμός στην ιδιαιτερότητα και την αξιοπρέπεια των μαθητών, ελευθερία μέσα σε καθορισμένα και λογικά όρια. Συμμετοχή των μαθητών στη λήψη αποφάσεων στην τάξη. Ομαδική, συμμετοχική μάθηση. Αμεροληψία έναντι όλων των πολιτικών θέσεων, διαλλακτικότητα, επιχειρηματολογία, χρήση διαλόγου. Ανθρωπιστής, ηθικά αkéριος, συνεπής σε αρχές, τηρητής του ηθικού κώδικα. Αντικειμενική και απαλλαγμένη από εθνικιστικές τάσεις διδασκαλία.

Ο ρόλος της Βουλής των Εφήβων στη διαμόρφωση δημοκρατικής κοσμοθεωρίας. Καλλιέργεια θετικής στάσης απέναντι στα κοινά, ενθάρρυνση της διάθεσης συμμετοχής. Ευαισθητοποίηση σχετικά με τις αρχές, τους κανόνες και τις αξίες του δημοκρατικού πολιτεύματος, συναίσθηση του ρόλου των πολιτών στη σύγχρονη δημοκρατική κοινωνία. Εξοικείωση με τη λειτουργία του Κοινοβουλίου, βιωματικές δραστηριότητες. Γνώση, βήμα για προσωπική έκφραση, δημιουργικό διάλογο, ευκαιρία για προβληματισμό, πρόσφορο έδαφος για συνεργασία. Δημοσιεύσεις τοποθετήσεων των μαθητών στα οπτικοακουστικά μέσα σχετικά με τα αδιέξοδα αλλά και τις προοπτικές της δημοκρατίας που είναι σε θέση να αφυπνίσουν την κοινή γνώμη. Η αναφορά σε θέματα που απασχολούν τη νεολαία (ηλεκτρονικό έγκλημα, ανεργία, προσφυγικό, ναρκωτικά κ.λπ) συντελεί στην ενημέρωση των εφήβων, βασική παράμετρο για τη ρεαλιστικότερη προσέγγιση και την επιτυχή αντιμετώπιση τους.

Η αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών στο σχολικό περιβάλλον με στόχο την υιοθέτηση δημοκρατικής συμπεριφοράς. Ηλεκτρονική έκφραση απόψεων, ανταλλαγή ιδεών, κατάθεση προτάσεων για θέματα σχετικά με τη σχολική ζωή, τα δικαιώματα των παιδιών (διαφύλαξη, προαγωγή), τη συμμετοχή των μαθητών στη λήψη αποφάσεων, τις μαθητικές κοινότητες και

γενικότερα τη λειτουργία της δημοκρατίας στην καθημερινότητα του σχολείου. Δημιουργία ψηφιακής εφημερίδας, έμφαση στη σωστή αξιοποίηση της επίσημης σχολικής ιστοσελίδας. Επαφή με σχολεία της χώρας ή του εξωτερικού μέσω τηλεδιασκέψεων, ώστε με τον πλουραλισμό απόψεων, τη συλλογή εμπειριών και τη διεύρυνση του κοσμοειδώλου εκπαιδευτικών και μαθητών να αντιμετωπιστεί η δημοκρατία ως κοινό αίτημα ατόμων και λαών και ως πανανθρώπινη αξία. Εκπαιδευτικά παιχνίδια με θέμα τη Δημοκρατία, τις διαδικασίες της και τη συσχέτιση της με τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, την Ιστορία, τη Λογοτεχνία, την Επιστήμη, την Τεχνολογία, τις Τέχνες, τα Γράμματα, τον Αθλητισμό κ.λπ.

Επίλογος: συνοπτική αναφορά στην αξία της Δημοκρατίας και προτροπή προς τους συμμαθητές να αναλάβουν ενεργότερη δράση, συμμετέχοντας στην επόμενη εκλογική αναμέτρηση.